

gimnazijo v Brežicah. Leta 1949 se je vpisal na Medicinsko fakulteto v Zagrebu, kjer je promoviral leta 1956. Dveletni staž je opravljal v Zagrebu, Ljubljani in v Brežicah. Po končanem stažu se je zaposlil v bolnišnici v Brežicah, od koder je bil administrativno premeščen v Krmelj, kjer je bil dve leti upravnik Zdravstvene postaje. Zatem se je dr. Strojnik zaposlil v Zagorju, opravil strokovno izpopolnjevanje za delo v dispanzerju za žene, otroke in šolsko mladino ter postal šef dispanzerjev. V Splošno bolnišnico Ptuj je prišel leta 1964, dobil odobreno specializacijo iz ginekologije in porodništva in leta 1968 opravil specialistični izpit. Na Ginekološko-porodniškem oddelku na Ptujju je ostal vse do upokojitve leta 1992. Zadnjih šest let pred upokojitvijo je bil predstojnik Ginekološko-porodniškega oddelka.

Dr. Franca Strojnika je odlikovala velika zagnanost pri delu in skrb za njegove bolnice, kot porodničarja ne nazadnje tudi skrb za novorojence. Občutil je stalno kadrovsko stisko pri zdravnikih na oddelku in tako kot ostali prebil na delovnem mestu mnogo tistega časa, ko bi bil raje v krogu svoje družine, ki jo je zelo spoštoval in imel rad. Stalno si je prizadeval za strokovno izpopolnjevanje in napredek v zdravljenju. Zelo se je zavzemal za zgodnje odkrivanje raka na materničnem vratu z jemanjem brisa po Papanicolauu. Po opravljenem dodatnem strokovnem izpopolnjevanju je brise tudi sam mikroskopsko analiziral, ne samo do upokojitve, ampak tudi kasneje, vse do začetka letošnjega leta. Prizadeval si je tudi za zgodnejše odkrivanje raka na dojki. S pomočjo mariborskega ginekološko-porodniškega oddelka je dosegel, da se je leta 1987 tudi v ptujski bolnišnici oblikovala Ambulanta za boleznij dojke. Prizadevanja za novo porodnišnico so se začela ureničevati po uspešnem občinskem referendumu o samoprišpevku leta 1986. Skupaj smo bili veseli in srečni ob preselitvi v novo sodobno zgrajeno porodnišnico leta 1991.

Vse do letošnje pomladi, ko smo zvedeli, da je težko zbolel, smo se srečevali na strokovnih sestankih Zdravniškega društva. Tudi po upokojitvi so ga še zanimale novosti v stroki.

Dr. Franc Strojnik nam bo ostal v spominu po svoji zagnanosti pri delu, neutrudljivi skrbi za bolnice, ki so ga cenile in spoštovale. Predan je bil svojemu poklicu in družini.

LEOPOLDU RIJAVCU V SLOVO

Zvonka Zupanič-Slavec

Redkim je dano spremljati dogajanja doma in po svetu skoraj vse stoletje. Še redkejši so tisti, katerih duh je prav do zadnjega diha brezhibno čist in dojema množice sprememb. Malo ljudi, še posebej prijateljev, se mi je takih vtisnilo v spomin. Posebej žlahtno me je med njimi obogatil gospod Leopold Rijavec, človek, katerega ime je v mojih mislih zapisano z velikimi črkami.

Ne pomnim sicer, kje se so najine poti prvič srečale, in trenutka, ko sva prvič spregovorila, a vsi spomini so osredotočeni na njegovo izjemno predanost Kliničnemu centru in povezanost z množico dogodkov, ki jih je v tej ustanovi opravljal tri delovna desetletja kot vodja splošne pisarne. Neskaljane misli, jasen spomin, predvsem pa dobrohoten in veder pogled na številne uslužbenke, ki so se menjavali pod streho te velike ljubljanske zdravstvene ustanove, so v meni zbudile visoko spoštovanje do pokončnega, dostojanstvenega, poštenega in srčnega gospoda Rijavca. Njegova plemenita nrav je na vsakem koraku sijala z dobronamernostjo, iskanjem najboljšega v sogovorniku in ustvarjanju vzora, kakšen naj bi bil pravi humanist. Rijavčevo življenje in strokovno delo sta bila tesno

prepletana s srednjeevropskim kulturnim izročilom. Lucidni inteligent je znal s kritičnostjo duha ostro ločiti med dobrim in zlim, med dopustnim in nedopustnim, dostojnim in človeka nevrednim. Takega so ga poznali tudi njegovi sodelavci. Po številnih stikih z ljudmi v splošni pisarni ljubljanskih kliničnih bolnišnic, kot so se za časa njegovega delovanja imenovala, je našel sprostitev predvsem v glasbi. Violina mu je v solistični in komorni igri bogatila duha in ga skozi dolgo življenje naredila ne le za odličnega poznavalca klasične in slovenske violinske literature, ampak celo za izbranca, ki so mu nekateri skladatelji posvetili svoje skladbe. Bil je eden redkih, ki je znal mladostne umetniške nagibe in pridobljeno znanje ohraniti za sprostitev in navdih skozi vse življenje.

Poleg glasbe se je navduševal tudi nad literaturo. Koliko sugestij o branja vrednih delih je prenesel name! Imel je tudi redko lastnost hitre odzivnosti, ki jo je ohranil prav do konca svojega dolgega življenja. Komaj je prebral nekaj strokovno zanimivega, že me je poklical po telefonu ali mi napisal pismo. Tudi njegova pisma so odraz osebnostne urejenosti, načitnosti, miselne ostrine in čuta za estetiko. Obiski na domu v zadnjem desetletju njegovega življenja so mi razkrili njegovo mehko in srčno kulturo. Spoštljiv in ljubezniv odnos do soproge, nenehne misli, povezane s sinom in njegovo družino, živčiči v Rimu, ki so delovno življenje posvetili mednarodni organizaciji za prehrano FAO, in delovno prepotovali ves svet ter več let živeli po posameznih celinah, so prav tako kazale na človekoljuba s širokim obzorjem in ljubečim odnosom do sočloveka.

Gospod Rijavec mi je podal tudi roko kot strokovni sogovornik. Zavedal se je, kako pomembno je ohranjanje spomina na razvoj ljubljanske bolnišnice, njenih osebnosti ter tisočerihih minucioznosti, povezanih z njo. Kako skrbno je zbiral gradiva, je prvič pokazal, ko jih je strnil v zgledno urejeno pripoved leta 1960 v svoji knjigi Ljubljanske bolnišnice. Naslednjic je čutil, da je potrebno oživiti ta historiat, ob 20-letnici odprtja nove stavbe Kliničnega centra leta 1995, ko je pripravil priložnostno knjigo Spomini na ljubljanske bolnišnice. Ljubljanska bolnišnica ga je prevzela z vsem svojim poslanstvom in on ji je poklonil temeljni poljudni deli, ki sta spisani za široko slovensko javnost. Poleg Radiceve knjige s konca 19. stoletja ter brošure zgodovinarja medicine prof. Petra Borisova iz leta 1986 sta to temeljni deli o ljubljanski bolnišnici.

Prvič se je Leopold Rijavec srečal s stavbami ljubljanskih bolnišnic v medvojnem času, ko so Italijani v Šempetrsko vojašnico – torej današnji dekanat Medicinske fakultete oz. Onkološki inštitut v t.i. stavbi A – premostili poveljstvo ljubljanske policijske straže. Pravo delo za bolnišnice pa se je začelo leta 1946. Sprva je bil šef administracije in kasneje do upokojitve leta 1970 šef splošne službe. Imel je številne delovne obveznosti. Skrbel je za sprejemno pisarno, matično knjigo z indeksom, vložiče, statistiko in za kirurško, vratarško, čistilsko ter telefonsko službo. Po priključitvi Poliklinike leta 1963 je skrbel še za njeno upravno službo.

O pokojnikovi življenjski poti po zapisu P. Čelika med drugim izvemo še naslednje: »Rodil se je 7. januarja 1910 v Gorici v družini krojaškega mojstra, ki je morala čez pet let zapustiti svoj dom, saj so se začeli boji na soški fronti. Pribežali so v Ljubljano, kjer je oče dobil delo, sin pa se je šolal in končal državno pomorsko akademijo v Bakru. Vojaščino je služil v Bileci in tam končal pehotno šolo za rezervne častnike. Ker ni dobil službe, primerne izobrazbi, se je javil k policiji, kjer se je zaposlil pri policijski straži v Mariboru.

Ker se je izkazal, so ga razporedili na upravo policije v Ljubljani in kasneje je postal nadzornik stražnikov. Leta 1937 je postal prvi starešina leteče kontrole. Postopoma je napredoval in postal pomočnik poveljnika državne policijske straže v Ljubljani.

Ob italijanski okupaciji se je pridružil Osvobodilni fronti. Odklonil je prisego novim oblastem in bil zato aretiran, zaprt in

odgnan v internacijo v Italijo. Po kapitulaciji Italije je pobegnul v Švico, kjer je skupaj z vojnimi ujetniki sestavil izjavo o podpori narodnoosvobodilnemu gibanju v domovini. Odšel je v Francijo, kjer je sodeloval v skupini Slovencev, ki so pomagali pri propagandnem in organizacijskem delu za pomoč partizanom.

Po koncu druge svetovne vojne se je vrnil v domovino in postal kriminalistični referent milice v Ljubljani. Med drugim je tudi poučeval kriminalno psihologijo, napisal je obširen učni pripomoček, ki se na žalost ni ohranil, ohranjen je le širši opomnik za njegovo poučevanje. Kasneje je prostovoljno izstopil iz te službe in si novo zaposlitev poiskal v bolnišnici, kjer je bil ustvarjalen vse do upokojitve.

Dragoceno delo Leopolda Rijavca za ljubljanske bolnišnice in njegova izjemna osebnost se bosta neminovno ohranila v spominu številnih »ljudi v belem«, ki smo ga srečevali, njegovo književno delo pa ga je vtaklo v nesmrten spomin vseh, zavzetih za ohranjanje zgodovine zdravstvene kulture in hkrati slovenskega naroda.

IN MEMORIAM

MAG. JOŽETU ŠAMUJU, DR. MED., SPEC. MED. DELA, PROMETA IN ŠPORTA

(5. 3. 1942–3. 7. 2004)

Tatjana Šilc

Kako varljivo je lahko lepo sončno jutro, ko čez dan nenadoma zastre sonce teman oblak; izvedeli smo za kruto resnico, da nam je smrt vzela sodelavca in prijatelja. V takšno sončno jutro se je 3.7.2004 zbudil naš kolega Jože Šamu in se nameril, da ga bo preživel z delom v svojem vinogradu, kjer je vedno pozabil na utrujenost in vsakodnevne težave. Pa mu ni bilo dano, da bi delo dokončal; smrt ga je zatekla med brajdami. Odpovedalo mu je srce, ki pa je takrat prav gotovo, poleg bolečine, začutilo tudi prelest sonca, zelenih obronkov goric in vonja prihajajočega poletja.

Jože Šamu se je rodil 5. 3. 1942 v Lendavi, v delavski družini s petimi otroki. Starši so bili madžarske narodnosti in družina je živela na dvojezičnem področju. Osnovno šolo in takratno nižjo gimnazijo je obiskoval v Lendavi, kjer se je uporabljal izključno madžarski učni jezik. Ko se je odločil za gimnazijo v Murski Soboti, se je moral vzporedno z učno snovjo učiti še

slovenščine. Morda so ga tudi zato v mladih letih zanimale fizika, matematika in kemija, vendar se je na koncu le odločil za študij medicine. Na Medicinski fakulteti – oddelek za splošno medicino v Ljubljani je diplomiral leta 1968. Ob koncu študija mu je umrl oče, sam pa si je že ustvaril družino.

Po diplomi in odsluženju vojaškega roka se je vrnil v domači kraj, kjer je začel delati kot splošni zdravnik v Pomurskem ZD, Enota Lendava, kjer je bil kmalu izvoljen za vodjo enote. Po razdružitvi enot je postal leta 1973 direktor ZD Lendava. To obdobje je v organizacijskem smislu posvetil izgradnji novega zdravstvenega doma, hkrati pa je nadaljeval s podiplomskim študijem in specializacijo iz medicina dela, prometa in športa, ki jo je zaključil leta 1978.

Leto kasneje se je redno zaposlil v KC Ljubljana na Inštitutu za medicino dela, prometa in športa, prevzel je nalogo vodje Dispanzerja za medicino dela KC. Sicer mlad specialist, vendar že z izkušnjami na organizacijskem področju in s poznavanjem problematike zdravja delavcev, se je začel ukvarjati z občutljivo populacijo zdravstvenih delavcev in uvajati dispanzerske metode dela. Veliko je bilo sestankov in prepričevanj, da so delavci KC sprejeli ambulanto za svojo in začutili potrebo po kompleksnem zdravstvenem varstvu.

Vendar so dr. Šamuja čakale še druge naloge, zato je bil leta 1982 imenovan za namestnika direktorja Inštituta. Osemdeseta leta so bila najbolj intenzivna v razvoju inštituta kot tudi področja medicine dela v Sloveniji. Inštitut se je kadrovske krepil, prihajali so novi in mladi zdravniki, ki jih je zanimala specializacija iz medicine dela, prometa in športa in so imeli voljo in elan za razvijanje te stroke. Takrat se je ustvarjala smela vizija razvoja medicine dela in samega inštituta. Pogosto se je slišal izrek »kadri, prostori, oprema«, kar se je smatralo za prvi pogoj dela na vseh nivojih. Ustvarjali smo normative, standarde, strokovno doktrino in jo združevali v osnutke pravilnikov in zakonov, ki pa niso vedno dosegli zakonodajnih teles oz. njihovega odobranja na ministrstvih.

Za to obdobje je bila značilna živahna inštitutska dejavnost, ustvarjalna je bila Sekcija za medicino dela in kasneje Razširjeni kolegij, Šamu je sodeloval na vseh nivojih, pogosto je komisije tudi vodil. Inštitut je bil uspešen tudi na pedagoškem področju, saj smo takrat dobili tudi največ novih specialistov. 1.1.1986 je bil imenovan za asistenta za predmet medicina dela na Medicinski fakulteti na Katedri za higieno, socialno medicino in medicino dela. Sam je zagovarjal magistrsko nalogo leta 1989 na Sveučilištu v Zagrebu. Kot predavatelj in nosilec vaj se je vključil v celoten pedagoški proces, bodisi na diplomskem in podiplomskem študiju in postal mentor številnim študentom in specializantom pri izdelavi diplomskih in specialističnih nalog. Bil je tudi član izpitne komisije pri zagovoru diplomskih nalog iz medicine dela.

Njegov pomemben delež ostaja tudi v delu raziskovalca in sonosilca razvojno-raziskovalnih projektov, ki so bili v tistem obdobju precej odmevni. Za njim ostaja obsežna bibliografija znanstvenoraziskovalnih in strokovnih člankov, ki dajejo koristne strokovne ocene in usmeritve drugim strokovnjakom pri nadaljnjem delu. Poleg tega je bil tudi sodni izvedenec za področje medicine dela in opravljal je delo konzultanta.

Leta 1992 je postal direktor Inštituta za medicino dela, prometa in športa, prejel je tudi nagrado »Delo in zdravje«, ki jo podeljuje Sekcija za medicino dela Slovenskega zdravniškega društva.

Leta 1993 ga je Vlada RS imenovala za glavnega sanitarnega inšpektorja. Po reorganizaciji državne uprave 1. 1. 1995, ko so bili delavci občinskih in medobčinskih inšpekcijskih služb prevzeti na republiški nivo, je začel opravljati naloge glavnega zdravstvenega inšpektorja RS. To delo je opravljal vestno, natančno in s posluhom človeka, ki je imel za sabo bogate izkušnje na vseh področjih medicine dela, zakonodaje in prava. Ker se je zavedal pomembnosti izobraževanja, je v tem času omogočil tudi došolanje večjemu številu zdravstve-